

	Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка	Силабус навчальної дисципліни			
		Назва дисципліни <u>Університетська освіта й наука в Наддніпрянщині на рубежі XIX-XX століть</u>			
		Статус дисципліни <i>вільний вибір здобувача</i>			
Галузь знань	03 Гуманітарні науки				
Спеціальність	032 Історія та археологія				
Освітньо-наукова програма	Історія та археологія				
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)				
Форма навчання	Денна				
Курс	2				
Семестр	4				
Обсяг дисципліни	Кредити	3,5	Години	105	
	Лекційні			20	
	Практичні/семінарські			16	
	Лабораторні				
	Самостійна робота			69	
Семестровий контроль	4 сем. - залік				
Викладач	<i>Дефорж Г.В., доктор історичних наук, професор</i>				
Контактна інформація	ел. адреса викладача : h.v.deforz@cuspu.edu.ua				
Кафедра	<u>історії України та всесвітньої історії</u>				
Факультет	<u>психології та історії</u>				
Предмет навчання (Що буде вивчатися)	<p>Дисципліна спрямована на поглиблене вивчення процесів становлення та розвитку університетської освіти й науки в Наддніпрянській Україні наприкінці XIX – на початку XX століття. У цей період відбувалося формування наукових шкіл, модернізація університетської освіти, інституціоналізація науки, що заклало підвалини сучасної академічної традиції. Осмислення історичного досвіду університетів Наддніпрянщини є важливим для формування наукового світогляду майбутніх докторів філософії, розвитку їхньої дослідницької культури та академічної ідентичності.</p>				
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)	<p><i>Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів третього рівня вищої освіти системних знань про розвиток університетської освіти й науки в Наддніпрянщині на рубежі XIX–XX століть, а також умінь наукового аналізу історико-освітніх процесів у контексті загальноєвропейських тенденцій.</i></p> <p><i>Завдання курсу:</i> розкрити соціально-політичні та культурні передумови розвитку університетської освіти в Наддніпрянщині; охарактеризувати діяльність провідних університетів регіону (Київського, Харківського, Новоросійського та ін.); проаналізувати організацію навчального процесу, наукових досліджень і студентського життя; висвітлити внесок провідних учених у розвиток науки та формування наукових шкіл; сформулювати навички роботи з архівними джерелами та історіографією проблеми; сприяти розвитку критичного мислення й академічної культури здобувачів.</p>				
Компетентності	<p>Загальні</p> <p>ЗК 1 – здатність до критичного аналізу й оцінки наукових досліджень</p> <p>ЗК 2 – готовність використовувати сучасні методи і технології наукової</p>				

	<p>комунікації</p> <p>ЗК 3 – здатність створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження</p> <p>ЗК 4 – здатність до абстрактного та аналітичного мислення, креативності</p> <p>ЗК 5 – готовність дотримуватись етичних норм у професійній діяльності</p> <p>ЗК 6 – здатність до самоорганізації та планування власної наукової діяльності</p> <p>ЗК 7 – здатність працювати автономно та у складі наукових колективів</p> <p>ЗК 8 – здатність знаходити, обробляти та критично аналізувати інформацію з різних джерел</p> <p>ЗК 9 – знання і розуміння предметної області та професії історика</p> <p>ЗК 10 – здатність до фахового спілкування з нефаховою аудиторією</p> <p>Фахові</p> <p>ФК 1 – володіння концептуальними та методологічними знаннями з історії та археології</p> <p>ФК 2 – готовність до міждисциплінарних досліджень</p> <p>ФК 3 – здатність до критичного аналізу, оцінки і прогнозування</p> <p>ФК 4 – здатність розробляти та реалізовувати науково-дослідні проекти</p> <p>ФК 5 – здатність до комунікації з науковою спільнотою та громадськістю</p> <p>ФК 7 – здатність оцінювати об'єктивність та репрезентативність історичних джерел</p> <p>ФК 8 – дотримання етичних норм і принципів академічної доброчесності</p> <p>ФК 9 – готовність до професійної діяльності історика</p> <p>ФК 10 – здатність до популяризації науково-історичного знання</p> <p>ФК 11 – готовність до роботи з ресурсами, необхідними для докторського дослідження</p>
<p>Програмні результати (<i>Чому можна навчитися</i>)</p>	<p>ПРН 1 – пошук, аналіз і класифікація джерел з історії університетської освіти та науки</p> <p>ПРН 2 – використання ІКТ для роботи з історичними й історіографічними джерелами</p> <p>ПРН 3 – застосування концепцій філософії та методології науки</p> <p>ПРН 4 – переосмислення історіографічних концепцій</p> <p>ПРН 5 – оцінка ступеня розробленості наукової проблеми</p> <p>ПРН 6 – застосування методів наукового дослідження та критичного аналізу</p> <p>ПРН 7 – вміння працювати з науковими текстами та створювати власні</p> <p>ПРН 8 – проєктування та представлення науково-дослідних ідей</p> <p>ПРН 9 – дотримання етики наукових досліджень</p> <p>ПРН 10 – презентація результатів дослідження у фаховому середовищі</p> <p>ПРН 13 – інтеграція наукових напрацювань у навчально-методичну діяльність</p> <p>ПРН 14 – використання програмних засобів і мультимедіа</p> <p>ПРН 15 – популяризація історичного знання</p> <p>ПРН 16 – робота з нормативно-правовими та програмно-методичними документами</p> <p>ПРН 17 – саморозвиток і самовдосконалення впродовж життя</p>
<p>Зміст дисципліни</p>	<p>Тема 1. Вступ до курсу. Університетська освіта як історичне явище У темі розкривається університет як соціокультурний інститут, складова</p>

європейської та української інтелектуальної традиції. Аналізуються підходи до вивчення історії університетської освіти та науки.

1. Поняття «університет», «університетська освіта», «університетська наука».
2. Університет у системі модерного суспільства XIX ст.
3. Методологія дослідження історії освіти і науки.
4. Джерельна база курсу.

Практичне заняття:

Обговорення концепцій університету (класична, гумбольдтівська, імперська). Аналіз джерел з історії університетської освіти.

Самостійна робота:

Опрацювання праць класиків історії університетів. Підготовка тез про роль університету в націєтворчих процесах.

Тема 2. Наддніпрянина у складі російської імперії: освітній контекст

Розглядаються соціально-політичні та культурні умови розвитку освіти й науки в Наддніпрянській Україні в другій половині XIX ст.

1. Наддніпрянина як регіон російської імперії.
2. Освітня політика імперського уряду.
3. Місце українських земель у загальноімперській освітній системі.

Практичне заняття:

Аналіз законодавчих актів російської імперії у сфері освіти.

Самостійна робота:

Підготовка аналітичної довідки про освітні реформи XIX ст.

Тема 3. Становлення університетської освіти в Наддніпрянщині

Висвітлюється процес створення перших університетів на українських землях та їх роль у розвитку науки й освіти.

1. Харківський університет: передумови заснування.
2. Київський університет святого Володимира.
3. Новоросійський університет в Одесі.
4. Структура та факультетський склад університетів.

Практичне заняття:

Порівняльний аналіз моделей університетів Наддніпрянщини.

Самостійна робота:

Підготовка повідомлення про історію одного з університетів.

Тема 4. Організація навчального процесу в університетах

1. Навчальні плани та програми.
2. Форми та методи навчання.
3. Екзаменаційна система.
4. Підготовка наукових кадрів.

Практичне заняття:

Аналіз університетських статутів.

Самостійна робота:

Робота з архівними матеріалами (за можливості).

Тема 5. Університетська наука та формування наукових шкіл

1. Наукові напрями в університетах.
2. Формування наукових шкіл.
3. Внесок університетів у світову науку.

Практичне заняття:

Презентація наукових шкіл (історія, природничі науки).

Самостійна робота:

Написання есе про одну з наукових шкіл.

Тема 6. Професорсько-викладацький склад університетів

1. Соціальний портрет професорсько-викладацького складу університетів.
2. Кар'єра та академічна мобільність.

	<p>3. Українські вчені в освітньому просторі. 4. Академічна етика.</p> <p>Практичне заняття: Біографічний аналіз діяльності відомих професорів.</p> <p>Самостійна робота: Підготовка біографічного нарису.</p> <p>Тема 7. Студентське середовище та академічна культура</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальний склад студентства. 2. Побут і повсякдення студентів. 3. Студентські організації. 4. Політична активність студентства. <p>Практичне заняття: Аналіз спогадів та мемуарів студентів.</p> <p>Самостійна робота: Підготовка реферату про студентський рух.</p> <p>Тема 8. Український національний рух і університети</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Університети як осередки національної ідеї. 2. Українські громади. 3. Репресивна політика влади. <p>Практичне заняття: Дискусія про роль університетів у національному відродженні.</p> <p>Самостійна робота: Аналітичний огляд діяльності українських громад.</p> <p>Тема 9. Криза і трансформації університетської освіти на поч. ХХ ст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Революційні події та університети. 2. Реформування освіти. 3. Зміни у змісті науки. <p>Самостійна робота: Підготовка підсумкового проєкту на вибір: аналітичне есе (10–12 стор.); наукова стаття (проєкт); мультимедійна презентація з аналітичним коментарем.</p> <p>Тема 10. Університетська спадщина Наддніпрянщини в сучасному науковому дискурсі</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історіографія проблеми. 2. Значення університетської традиції для сучасної науки. 3. Перспективи подальших досліджень. <p>Самостійна робота: Проєкт «Університетська спадщина Наддніпрянщини: між історичною пам'яттю, науковою інтерпретацією та публічною історією».</p>
<p>Критерії оцінювання роботи студентів</p>	<p><i>Курс читається один семестр. Головна умова отримання балів – відвідувати заняття і виконувати всі завдання, а саме: написання лекцій, виконання семінарських (практичних) робіт, підготовка проєктів, есе, аналітичних звітів. За кожний вид роботи здобувач отримує бали. Максимальний бал за курс – 100.</i></p> <p><i>В разі невиконання завдань, або отримання незадовільної оцінки здобувач може перекласти або доздати завдання у визначений час або викласти завдання в класрум та захистити їх он-лайн.</i></p>
<p>Політика курсу</p>	<p><i>Курс ґрунтується на принципах академічної доброчесності, наукової етики, взаємоповаги та відповідальності. Усі письмові роботи мають бути оригінальними, з коректним цитуванням джерел; плагіат і фабрикація даних не допускаються.</i></p> <p>Відвідування занять є бажаним та впливає на якість засвоєння матеріалу. Пропущені заняття можуть бути відпрацьовані у формах, визначених викладачем.</p>

	<p>Активна участь у лекційних і практичних заняттях, дискусіях, аналітичних обговореннях і наукових семінарах є складовою поточного оцінювання.</p> <p>Самостійна робота передбачає опрацювання наукових джерел, підготовку аналітичних матеріалів та виконання дослідницьких завдань у визначені терміни.</p> <p>Оцінювання здійснюється прозоро, відповідно до затверджених критеріїв, з урахуванням поточної роботи, самостійних завдань і підсумкового контролю.</p> <p>Курс допускає змішаний або дистанційний формат навчання із використанням цифрових освітніх ресурсів та платформ відповідно до регламенту закладу вищої освіти.</p>
Інформаційне забезпечення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / за ред. О. О. Любар. Київ : Знання, 2005. 767 с. 2. Кузьменко В. В. Історія освіти і науки в Україні (XIX – початок XX ст.). Київ : Либідь, 2011. 320 с. 3. Сухомлинська О. В. Історія педагогіки України : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Слово», 2016. 400 с. 4. Університети України XIX – початку XX століття : історія, традиції, персоналії : монографія / за ред. Л. В. Войтовича. Київ : Інститут історії України НАН України, 2014. 512 с. 5. Реєнт О. П. Освіта і наука в Наддніпрянській Україні в імперську добу. Київ : Наукова думка, 2013. 286 с. 6. Історіографія становлення університетської освіти в Наддніпрянській Україні в першій половині XIX ст. – наукова стаття з аналізом основних досліджень, методології й джерел. https://historypages.kpi.ua/article/view/158273 7. Університетська освіта в історичній ретроспективі України – стаття про історію університетської освіти в Україні (історичний огляд). https://ir.kneu.edu.ua/items/f5c76e4e-e512-441a-b8da-5137a03a9cd3 8. Розвиток української університетської освіти та науки наприкінці XIX – на початку XX ст. – стаття, що аналізує освіту й науку у Наддніпрянщині. https://chtyvo.org.ua/authors/Kazmyrchuk_Mariia/Rozvytok_ukrainskoi_ist_orychnoi_universytetskoi_osvity_ta_nauky_naprykintsi_XIX_na_pochatku_XX_st/ 9. To the origin of the political education formation in the universities of Ukraine – англійська стаття про становлення політичної освіти в університетах XIX–XX ст. https://uha.dp.ua/index.php/www/article/view/23 10. Історія Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна https://old.karazin.ua/en/general/our_university 11. Історія Київського національного університету ім. Т. Шевченка https://knu.ua/en/geninf/history/ 12. Історія Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова https://onu.edu.ua 13. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Цифровий архів https://www.nbu.gov.ua 14. Наукометрична база Google Scholar https://scholar.google.com
Матеріально-технічне забезпечення	Аудиторія теоретичного навчання, проектор, ноутбук, смартфон, наукова література, презентаційні матеріали.